

POSljednji ŠKOTSKI KRALJ

Ivan Horvat

Kako naslov *Posljednji škotski kralj*, dan biografskom filmu o jednom afričkom diktatoru, nema smisla, jasno je već na samom početku filma i daje naslutiti gledatelju kako se ne radi o "filmu koji se lako gleda". Gledajući ga, publika je primorana konstantno preispitivati značenje naslova, no budući da *Posljednji škotski kralj*, snimljen prema istoimenom romanu Gilesa Fodena, nigdje ne daje izravan odgovor na to pitanje, dolazi se do zaključka kako je, doduše uz neke škotske reference, potpuno besmislen. Međutim, već i površnom analizom karijere predsjednika Ugande, Idi Amina, može se primijetiti kako se pojam besmislenosti provlači kroz cijelo razdoblje njegove vladavine. Iako pokriva razdoblje od otprilike pet godina od Aminova dolaska na vlast pučem 1971. godine i prati većinom istinite događaje, ti su događaji u filmu vrlo zbijeni, davajući dojam kako se radi o puno kraćem vremenskom razdoblju. Što se tiče samog Amina, moguće je reći kako ga kroz ovaj film uopće ne upoznajemo i ne saznajemo bit njegove osobe, za razliku od mnogih biografskih filmova, nego sve što o njemu znamo vidimo kroz oči Nicholasa Garrigana (kojeg glumi James McAvoy), inače izmišljenog lika mladog Škota koji postaje Aminov osobni liječnik i savjetnik. Nicholasov se lik možda najbolje može okarakterizirati kao prototip zapadnjaka, koji potpuno naivan, narcisoidan i zauzet zadovoljavanjem vlastitih sebičnih potreba raširenih ruku prihvaća tog simpatičnog urođenika fasciniranog Škotima i svime škotskim. Međutim, taj pogled iz trećeg lica upravo je ono što postaje toliko zastrašujuće u Aminu u drugoj polovici filma, kada neuravnoteženost i paranoja tog čovjeka postanu više nego jasne. Redatelj

Kevin Macdonald, čiji se opus sastoji uglavnom od dokumentarnih filmova, prikazuje Amina kroz sve njegove osobnosti koje se poput slojeva odmotavaju proporcionalno produbljenju odnosa između Amina i Nicholasa, tako da vidimo Amina oca, Amina prijatelja, Amina ženskara, Amina paranoika, Amina ksenofoba i na poslijetku Amina čudovište. Ta kompleksna uloga, za koju je potpuno zaslužen nagrađen i Oscarom, dopala je Foresta Whitakera koji od prvog pojavljivanja u kadru tjera gledatelja da zavoli Amina, zbog čega

gledatelj još teže probavlja kasniju Aminovu transformaciju. Macdonald i samom snimanju filma donosi svoj dokumentaristički pristup, kojim je većina scena snimljena kamerom iz ruke, što uvelike pomaže gledatelju uživljenju u događaje na ekranu. To je vidljivo i u velikom broju rezova te kratkih sugestivnih kadrova detalja, karakternističnih za dokumentarne filmove, koji gledatelju daju naslutiti kako se na ekranu odvija više od onoga što je očito, kao primjerice u snimkama političkog skupa, gdje pred razdraganom masom u nekim kadrovima dominira oružje Aminovih čuvara. Takva redateljska rješenja, kojih u filmu ima velik broj, ne samo da pridonose većoj

angažiranosti gledatelja prilikom gledanja filma, nego i daju naslutiti daljnji razvoj situacije i prirodu Aminova režima. Gledatelju uživljenju u film pridonosi i filmska fotografija, koja se u ključnim trenutcima mijenja iz pretežito plavih nijansi u pretežito crvene, naglašavajući i sugerirajući trenutno psihičko stanje protagonista. Ovaj je film, koji spajanjem najboljih karakteristika dokumentarnog i igranog filma prikazuje psihički raspad jednog državnika, poput svog naslova, sve samo ne običan i konvencionalan. Iako gledajući ga gledatelj ne dobiva odgovor zašto se film zove *Posljednji škotski kralj*, upoznavanje Idija Amina kroz njega donosi kraj iščuđavanju nečemu tako trivijalnom.